

SPOTKANIA Z ZABYTKAMI

miesięcznik popularnonaukowy
TOWARZYSTWA OPIEKI NAD ZABYTKAMI

zrealizowano w ramach Programu Operacyjnego Promocja Czytelnictwa ogłoszonego przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

4 (242) XXXI Warszawa 2007

ADRES REDAKCJI:
00-460 Warszawa
ul. Agrykoli 1

tel./fax 0-22 622-46-63

e-mail: spotkania@zabytki-tonz.pl

<http://www.spotkania.pl>

RADA REDAKCYJNA:

mgr Jerzy Jasiuk, prof. dr hab. Marek Kwiatkowski, red. Krzysztof Nowiński, dr hab. arch. Krystyna Pawłowska, prof. dr hab. Jacek Purchla, prof. dr hab. Andrzej Rotermund, prof. dr hab. Bogumiła Rouba, prof. dr hab. Anna Sieradzka, mgr Ewa Siurawska, mgr Andrzej Sołtan, dr Marian Sołtysiak (przewodniczący), dr hab. inż. Bogusław Szmygin, prof. dr hab. Andrzej Tomaszewski, prof. dr hab. arch. Wiktor Zin

REDAKCJA:

Wojciech Przybyszewski

redaktor naczelny

Lidia Bruszeńska

zastępca red. nacz.

Ewa A. Kamińska

sekretarz redakcji

Jarosław Komorowski

Zbigniew Michalczyk

opracowanie graficzno-techniczne:

Elżbieta Wysocka-Zbiegień

WSPÓŁPRACUJĄ:

Ryszard Bobrow, Dorota Gabryś, Witold P. Glinkowski, Michał Gradowski, Stanisław Grzelachowski, Adam Konopacki, Marek Konopka, Robert M. Kunkel, Zdzisław Skrok, Małgorzata Smoła, Janusz Szejcki, Tomasz Urzykowski, Hanna Widacka, Wanda Załęska

Wydaje:

Oficyna Wydawnicza Towarzystwa Opieki nad Zabytkami

dyrektor: Ewa Siurawska

00-459 Warszawa, ul. Myśliwiecka 1 A

tel. 0-22 629-62-26

oraz tel./fax 0-22 622-46-74

Redakcja zastrzega sobie prawo wprowadzania zmian i skrótów w materiałach przeznaczonych do publikacji oraz zmian i skrótów tytułów. Materiałów niezamówionych redakcja nie zwraca. Za treść reklam i ogłoszeń redakcja nie odpowiada.

Argraf Sp. z o.o.

Oprac. komputerowe: Katarzyna Płońska
Druk i oprawa: Argraf
03-301 Warszawa, ul. Jagiellońska 76
tel./fax (0 22) 811 51 11, 614 53 31
www.argraf.pl

Nakład: 8000 egz.

Od redakcji

Nie tak dawno, pewnego letniego popołudnia, w pobliżu Grobu Nieznanego Żołnierza w Warszawie można było usłyszeć pytanie młodego przechodnia skierowane do pracownika firmy ochroniarskiej, pilnującego relikwów piwnic pałacu Saskiego: „– A znaleźli tu co ciekawego?” I odpowiedź: „– Znaleźli, znaleźli, a jakże: kości Marii Magdaleny (kochanicy króla Stanisława Poniatowskiego), a przy nich złote bransolety wysadzone brylantami. Do tego dwa konie, stare karabiny i butelki z winem, co ma trzysta lat. Ale tego nie da się już wypić”.

O tym, co naprawdę znaleziono podczas wykopalisk oraz jaką wartość naukową, historyczną i edukacyjną mają piwnice odsłonięte podczas prac archeologicznych, prowadzonych jesienią ubiegłego roku w związku z planowaną odbudową pałacu Saskiego, nasi czytelnicy mogli się dowiedzieć m.in. z artykułu dr. Tadeusza Bernatowicza „Nowe spojrzenie na pałac Saski” („Spotkania z Zabytkami”, nr 2, 2007, ss. 14-16). O potrzebie ratowania i zabezpieczenia przynajmniej części relikwów (w większości związanych z pałacem Morsztyna) i utworzenia na miejscu niewielkiego muzeum, w którym można byłoby wyeksponować znalezione zabytki ruchome oraz opowiedzieć zwiedzającym o burzliwych losach tego miejsca, doskonale wiedzieli też obrońcy zagrożonych – jak szybko się okazało – piwnic. Wiedzieli i wypowiedzieli się w tej sprawie w czasie dyskusji, którą 13 lutego 2007 r. w Muzeum Historycznym m.st. Warszawy zorganizował Warszawski Oddział Towarzystwa Opieki nad Zabytkami. Przedstawione argumenty nie trafiły, niestety, do obecnych na sali urzędników odpowiedzialnych za realizację inwestycji – w czasie spotkania nie zapadły żadne rozstrzygnięcia i po czterech godzinach rozmów dyskutujący rozeszli się do domów. Dopiero 10 dni później wszczęto procedurę umieszczenia odsłoniętych relikwów w rejestrze zabytków. Co będzie z nimi dalej nie wiadomo.

W przededniu obchodzonego 18 kwietnia Międzynarodowego Dnia Ochrony Zabytków, ustanowionego przez Komitet Wykonawczy Międzynarodowej Rady Ochrony Zabytków ICOMOS i wpisanego przez UNESCO do rejestru imprez o znaczeniu światowym, sprawa ta nie nastraja optymistycznie, ponieważ świętując chciałoby się zauważać i sumować wyłącznie sukcesy naszego środowiska. A jednak niezmiennie wierzymy w poprawę losu i kondycji zabytków w Polsce. Wszystkim zaś ich miłośnikom i obrońcom dedykujemy na pocieszenie kwietniowy numer „Spotkań z Zabytkami” z... tarczą na okładce. Może nie trzeba będzie jej używać? Może wystarczy, jeżeli w tym nierównym najczęściej boju postuzymy się naszą najmocniejszą bronią – wiedzą zawartą w artykułach.

Wśród autorów tekstów – sami wybitni specjaliści i autorytety, a tematy różnicowane. Jak wyglądała korona, którą Bolesław Chrobry otrzymał w Gnieźnie od Ottona III? Jakie były skutki dla pewnego niemieckiego kolekcjonera historycznych figurek żołnierzy fascynacji powszechnie znanym obrazem Józefa Brandta? Na czym polega sztuka rozwarstwiania malowideł sztalugowych i komu, jak dotychczas, zabieg ten udało się przeprowadzić? Czym zasłużył się w historii sztuki i w zabytkoznawstwie, a czym w kształtowaniu oblicza naszego pisma zmarły niedawno w Krakowie prof. Tadeusz Chrzanowski? Czy w latach okupacji niemieckiej w Polsce artyści-graficy definitywnie zaprzestali swojej działalności? W jaki sposób udało się doprowadzić do reaktywowania Towarzystwa Opieki nad Zabytkami? Pałac i kamienica Gaya – cóż to za zabytki?

Artykułów jest oczywiście więcej. Wszystkie, naszym zdaniem, godne są uwagi. Zachęcamy więc do ich lektury, a z okazji Międzynarodowego Dnia Ochrony Zabytków życzymy wszystkiego najlepszego!

Wojciech Przybyszewski